

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisni listki ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in namoščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 74 • Maribor, četrtek, dne 4. avgusta 1938 • Leto XIII

Nojeva politika tiska in demokracija

Kdaj bodo zbrane demokratične konstruktivne sile?

Noj, kadar vidi preganjalce za seboj, vtakne glavo v pesek in misli, da se je skrtil. To je naivno, kaj ne? Glave nojeve sicer lovec ne vidi, vidi pa noja, ki ga hoče vjeti.

Prav podobno in po taki naivni nojevi politiki se vede skoraj brez izjeme vsa politika našega meščanskega tiska.

Imamo časopise, ki pravi, da se bori za enakopravnost, toda s svojim izvijačjem in zavijanjem pa kaže bolj ali manj očitno svojo pasjo šapo: češ, da bi bila enakopravnost zlo, ker bi razredno delavsko gibanje prišlo do vpliva. Časopisje piše o lepoti demokracije, demokracijo hvali, toda s sklonjeno glavo in mehkim sočutjem dostavlja, da — narod ni zrel za demokracijo, za svobodo in enakopravnost.

Neiskrenost do demokracije in enakopravnosti pa potrjujejo tudi dejstva.

Že samo s tem, če meščanski tisk odreka delavskemu gibanju pravico do političnega udejstvovanja, ali piše proti ustanovitvi socialistične stranke, je izražena neiskrenost do svobode in demokracije. Še bolj očitna je pa neiskrenost v tem, da se neprestano agitira za omejitve delavskega vpliva v ustanovah, kjer bi imeli daleč pravico do uprave, čeprav ob kontroli oblasti in delodajalcev.

Nihče ne trdi, da delavec in nameščanec nista državljana, ali da nista enakopravna državljana. Tega ne! Ali po ustanovah, kjer bi delavci imeli odločevati, se nastavlja komisarije, strokovnim in kulturnim organizacijam pa se povzročajo težkoče in ovire glede delovanja.

Meščanski tisk glede vseh teh stvari nima resnega protesta in niti odločne izjave, da se s tem kršijo svoboščine državljanov.

Zanimivo je pa tudi preziranje v vrstah meščanskih strank samih. Teoretično ali kakor navadno pravimo, na jeziku, vse stranke, režimske in opozicijske, pišejo za demokracijo in enakopravnost. Dejansko je tudi to vprašanje edino, ki ga je treba urediti. Toda, kaj vidimo? Ves grom je le neiskrena fraza. Snujejo se koalicije, vrše se konference, sklepajo se resolucije »nejasnih fraz«, razgovori in dogovori pa splahnevajo v nešteti nijansah sebičnih naziranj in osebnih antagonizmov posameznih struj. Kje naj bo potem v teh iniciativah in akcijah jedro, pozitivna snov?

To so, žal, diletantski eksperimenti neresnobe, brez temelja, ki more biti, kakor smo že povedali, edino zdrava demokracija. — Dokler se meščanske stranke v tem načelu ne zedinijo, od njih ni pričakovati programatičnega napredka.

Razumljivo je, da pomešani konglomerati težnji tudi za pozitivno politiko niso sposobni. Če hočemo v tem oziru napredek, je že potrebno, da si posamezne skupine ali pa združene osvoje načelo, ki ga mi že nekaj let zagovarjamo.

Ob dvajsetletnici se navdušujemo za svobodno in demokratično urejeno državo. Vsa neresnost meščanskih strank je vseh dvajset let ovirala razvoj teh vrlin. Edina je nasprotna javnost samo v tem, da socialistično delavstvo ne sme dobiti vpliva v javnem življenju in da se tudi sicer ne sme svobodno gibati v svojih lastnih organizacijah. To je načelo, ki ga povsod vsiljujejo, kar lahko vsakdo opazi. To je napačno, to je kul-

Bolgarija v zvezi balkanskih držav

Utrjen mir na Balkanu

Ukinjenje določil mirovne pogodbe o prepovedi zopetne oborožitve Bolgarije

Bolgarija je hodila dolgo svoja politična pota. Hotela ni ne v malo antanto in ne v Balkansko zvezo.

V nedeljo pa sta podpisala v Solunu balkansko pogodbo predsednik bolgarske vlade Kjuseivanov in predsednik grške vlade, ki je sedaj predsednik

Balkanske antante. Po novi pogodbi se Bolgarija odreka vsaki pravici nasilja proti zaveznicam v slučaju sporov. — Balkanske zaveznice se tudi odrekajo vseh omejitev po neuillski in lozanski pogodbi tako, da je odslej Bolgarija enakopravna dežela z drugimi balkanskimi deželami.

Pristop Bolgarije k Balkanski zvezi pozdravlja vsa javnost, kar pomeni, da se je s tem utrdil mir na Balkanu in vzpostavila sloga.

Ozadje sporazuma in izgledi za bodočnost

Sporazum med Bolgarijo in državami Balkanske zveze je važen mednarodni dogodek. Za mirno medsebojno sožitje so vsi balkanski narodi. Razveseljivi dogodek v balkanski politiki moti le eno: nerazjasnjeno ozadje — kako je do tega prišlo? Znanja politika je že davno postala knjiga s sedmimi pečati, v katero narodi nimajo vpogleda.

Kmalu po vojni pa se je odločno naslonila na Italijo in je bila očitna pobornica italijanske zunanje politike in njenih teženj na Balkanu. S poroko kralja Borisa z italijansko princezino se je v Bolgariji le še bolj uveljavil italijanski prestiž. Razmere v Sredozemskem morju, v Abesiniji itd., ki povzročajo Italiji hude skrbi, so bile vsekakor merodajne, da je Italija spremenila svojo politiko na Balkanu. Ni izključeno, da

je tudi Bolgarija preokrenila svojo politiko po nasvetu iz Rima. ... Upamo, da prihaja doba, ko bodo narodi zopet sami prevzeli vodstvo svoje usode v lastne roke. Tedaj bo iz solunskega sporazuma, ki je nastal zaradi sprejetja italijanskega sporazuma, čigar cilj mora biti od socialistov označen postulat: Zveza balkanskih narodov.

Čehoslovaška republika je nedotakljiva

Manjšine imajo svoje narodnostne pravice — pa tudi svoje dolžnosti do republike.

Angleški posredovalec Runciman je prišel v Praho. Vlada kakor tudi Henlein predložita svoje načrte in pojasnila posredovalcu v angleščini, da vprašanje temeljito prouči, dočim se vlada pogaja z manjšinami dalje.

in to sporazumno s Francijo in drugimi zaveznicami čehoslovaške republike.

Zaradi pojasnitve atmosfere, v kateri se bodo pogajanja nadaljevala ob sodelovanju posredovalca, moramo povedati, da Francija prvotno s posredovanjem ni bila zadovoljna in da je tudi za čehoslovaško vlado bil angleški posredovalni predlog neprijeten. Posredovanje je sicer le osebno, to je, neoficijelno, vendar pa že tvori moralni pritisk angleške vlade na suverenost čehoslovaške republike, kar po pravilih mednarodne politike in mednarodnega prava ni popolnoma utemeljeno.

S tem pa nočemo trditi, da posredovanje angleškega posredovalca, čeprav ne bo doprineslo vsaj nekaj k pomirjenju, ki ga Evropa potrebuje.

Ni pa samo to vprašanje važno. Runciman je gospodarstvenik. Posredovanje se je izvršilo s soglasjem Nemčije. Toda prav te dni sta Goebbels in zlasti Henlein izjavila v nemškem mestu Breslau, prvi, da se Nemčija nikogar ne boji in Henlein, da ponudbe čehoslovaške vlade ne zadoščajo in da nima nihče braniti Nemcev, da se združujejo s kompaktnim narodom.

.....

Te izjave pomenijo, da bodo pogajanja težka, da bo posredovanje naletelo na odpor, katerega važnosti danes še ne moremo presojati.

Sodelovanje med Anglijo in Francijo

Francija ne nasprotuje, da se obenem z Anglijo pogaja z Italijo in Nemčijo.

Posredovanje je torej angleška politika. Izgovor, da je posredovanje neobvezno, dobrohotno pa ne more biti ultimo ratio, zakaj, če je Anglija rekla A, bo morala reči tudi B, če bo treba

Daladier in Chamberlain sta nedavno izmenjala pismi. Daladier pravi, da Francija ni ničesar ukrenila proti sporazumu med Italijo in Nemčijo, je pa pripravljena se pogajati z Anglijo vred z Italijo in Nemčijo. Če Anglija uveljavi sporazum z Italijo prej, preden se sporazume Francija z Italijo, to ne bo miru nič koristilo, marveč bodo diktatorske dežele stalno stavile nove zahteve in ogrožale mir. Vsak uspeh diktatorskih dežel pomeni zaostritev mednarodnega položaja in nove zahteve diktatur. — Utrjevanje nemške meje ob Renu ne napoveduje nič prida. Zato je sodelovanje Anglije in Francije potrebno.

počuj pa je sodelovanje med Anglijo in Francijo. Anglija bi se rajši odrekla tej pogodbi, kakor da bi kršila prijateljstvo s Francijo. Medsebojno zaupanje obeh vlad je jamstvo za to. Angleška vlada ne bo zavzela ne v španskem, ne v odnosu Anglije do Italije in tudi ne v čehoslovaškem vprašanju stališča, ki ne bi soglašalo s francoskim stališčem.

turno zlo. Naša meščanska javnost namreč te zmote še ni opazila.

Chamberlain je odgovoril, da se je tudi on tega bal, ali opustil ni nade za dosego sporazuma s Hitlerjem in Mussolinijem. Ne veruje, da ni več možnosti za ohranitev miru. Žal mu je, da še ni prišlo do sporazuma med Francijo in Italijo, dasi ve, da to ni krivda Francije. Glede angleško-italijanskega sporazuma ne bo popuščal. Italija ne sme misliti, da je sporazum usluga. Pred-

Strahote japonsko-kitajske vojne

Imperializem ne pozna kulture.

»Moderne« vojne so divjaške. Taka vojna je tudi japonsko-kitajska. Napadi na nezaščiten mesta, vasi in kraje z zraka to divjaško surovost najbolj označujejo. Neusmiljeno pobijajo ljudi, žene in otroke in uničujejo blago. Same nedolžne in socialne žrtve pobijajo s težkimi bombami.

Ali bo po dvajsetem letu obstoja države drugače?

.....

Mora biti drugače! Žilavost socialističnega gibanja mora vpreči vse svoje sile. Pobiti mora srednjeveške nazore reakcije in ustvariti nov pogled na življenje. Dvajsetletnica obstoja države naj služi preporodu povsod tam, kjer ga še ni. Zavlada naj demokracija in z njo enakopravnost in svoboda!

Dr. Maček pride v Beograd

»Hrvatski dnevnik« poroča, da pride dr. Maček v Beograd v sredini avgusta t. l. S tem je datum obiska dr. Mačka in sestanka združene opozicije menda definitivno določen. — Napovedani sestanek povzroča precejšnjo nervoznost v vrstah nasprotnikov združene opozicije, zato je računati, da bodo nastopile še razne ovire.

Tale kratek pregled nam to zločinstvo pokaže v številkah, ki pa nikakor še niso popolne.

V kitajsko-japonski vojni je bilo doslej izvršenih 2472 japonskih letalskih napadov. Teh napadov se je udeležilo 16.710 bombnikov, ki so vrgli 33.192 bomb. Število bombnikov je razumeti tako, da so bombniki v celoti napravili 16.710 poletov.

Pri teh napadih je bilo ubitih od bomb 16.532 oseb, ranjenih pa 12.752. Skoraj vsaka bomba je potemtakem ubila eno osebo ali jo ranila.

V teh številkah pa ni navedena strahna materialna škoda, ki so jo napravile bombe.

Sijajen vojaški uspeh republikancev ob Ebru

5000 nacistov ujetih

Pretekli teden je iznenada započela velika republikanska ofenziva v Kataloniji. Republikanske čete so prešle na desni breg reke Ebra v smeri proti Gandezi in v petih dneh prodrle v širini 45 km celih 32 km globoko v od nacistov zasledeno ozemlje. Osvojile so 7000 kvadratnih kilometrov ozemlja in vjele 5000 sovražnikov, razen tega pa zaplenile ogromne množine vojnega materiala.

Ta takozvana Ebro-ofenziva, ki pa tvori najbrž šele začetek vojnih operacij, je gotovo največji dogodek v španski osvobodilni vojni. Po svoji strategični koncepciji in metodiki, pripravi in taktični izpeljavi jo je mogoče vzporediti z velikimi ofenzivami iz svetovne vojne.

Prehod preko Ebra je bil pripravljen do najmanje podrobnosti. Od hitre izvedbe te operacije je bil odvisen ves nadaljnji potek ofenzive — začetek in konec. Pontonske mostove preko reke Ebra, ki je na tem mestu široka in globoka reka, je bilo treba postaviti preko noči. Pri tem je bilo treba stvar urediti tako, da je takoj ob početku moglo preko teh mostov poleg pehote tudi topništvo, tanki in ostala prevozna sredstva. Italijanska poročila sama priznavajo, da so republikanci položili

mostove čez reko, za kar so nacisti računali, da je potrebno par dni, v šestih urah. Republikansko poveljstvo je moralo imeti na umu, da bo sovražnik takoj prvi dan ofenzive napadel te mostove z vsemi razpoložljivimi letali oz. da bo skušal dvigniti višino vodne gladine v reki Ebru na ta način, da bo odprl zatvornice na reki Segri, ki pritoka iz Pirenejev in se izliva v Ebro.

Mostovi so bili osnova in izhodišče ofenzive. Njihovo očiščenje je bila prva zapoved. Tudi to se je posrečilo. Ko so sovražna letala napadla v jutranjih urah mostove, so zašla v uničujoč ogenj protiletalskih obrambnih baterij. Tudi ponovni napadi letal v skupinah po 30 in 40 so se vsi izjalovili. Vsi mostovi so ne samo ohranjeni, ampak tudi ojačeni in sposobni, da se preko njih prevaža vojska in vojni material ter živeži.

Ofenziva ni bila zamišljena kot frontalni napad (na 45 km dolgi črti), ampak se je prodiranje vršilo v pramenih t. j. v kolonah, ki so prešle čez Ebro na različnih točkah, se na določenem mestu združile in se potem zopet v pramenih razšle iz žarišča na vse strani. Samo na ta način je bilo mogoče in se je posrečilo razbiti sovražnikov odpor s celo vrsto majhnih krilnih operacij. S tem pa je uspelo republikancem tudi, da so vjeli neverjetno veliko sovražni-

kov in zaplenili ogromno vojnega materiala.

Ofenziva republikancev tudi pri Teruelu

Skoro istočasno s prehodom republikanskih čet preko Ebra je napadal general Miaja tudi zapadno od Teruela. Njegova ofenziva ima dvojni namen: podpreti ofenzivo republikancev ob Ebru, na drugi strani pa z boka ogroziti nacistično fronto, ki vodi južno od Teruela proti vzhodu do morja (nad Saguntom). Doslej se je Miaja posrečilo zavzeti zelo važne pozicije.

Republikanci še potiskajo sovražnika ob Ebru

Ofenziva ob Ebru, čije cilj je bil zavreti prodiranje sovražnika pri Saguntu, je uspela in se po zadnjih poročilih še razvija. Nacisti se trudijo, da bi ustavili prodiranje in so vrgli na ta del fronte vse razpoložljive sile, zlasti pa letala. Doslej pa še vedno niso uspeli, da bi preprečili nove uspehe republikancev.

Značilno je, da nacisti trdijo, da so republikanci dosegli uspehe ob Ebru s pomočjo civilnega prebivalstva. Tako torej sami priznavajo, da je prebivalstvo v Španiji proti nacistom.

Avstrijske novice

Nacionalsocialistični listi grajajo postopanje rajhovcev, ki prihajajo v Avstrijo kot turisti, pa ne da bi občudovali lepoto pokrajine in prirode, ampak da v Avstriji nakupujejo in v nahrbtnikih odnašajo v Nemčijo belo moko, volneno blago, platno in drugo blago, ki se še dobi v Avstriji. Rajhovci prihajajo v Avstrijo kakor da bi bila njihova kolonija. Nacistični listi se pritožujejo, da dajejo rajhovci s tem najlepšo priliko mnogoštevilnim avstrijskim zabavljačem in nergačem, ki jih je še povsod preveč, da širijo po deželi govorce, da v rajhu nimajo kaj jesti in kaj obleči, da rajhovci delajo v Avstriji samo draginjo in da jo bodo čisto oplačkali.

Bivši avstrijski poslanik v Londonu Franckenstein je postal Anglež. Franckenstein je zastopal Avstrijo v Angliji nepretrgoma ves čas od prevrata. Ker je imel v Londonu dobre zveze, je Avstriji mnogo koristil, zlasti pri najetju posojil in s pospeševanjem tujskega prometa. Ko je zavladal hitlerizem v Avstriji, se ni podvržal novemu režimu in se ni vrnil na Dunaj, ampak je zaprosil za angleško državljanstvo. Njegovi prošnji je bilo ugodeno po skrajšanem postopku.

Pri vojaški vaji dunajske Hitlerjeve mladine je gruppenführer Alojz Brunner tako nerodno onglavil s svojo službeno pištolo, da je ustrelil štirinajstletnega Hitlerjevega mladince Rajnerja Freudenreicha, sina neke uradniške vdove. Gruppenführer je nesrečni slučaj v službi javil službeno nadrejeni nacistični komandi, materi ubitega dečka pa se je osebno opravičil. S tem je bila zadeva za satelitske sile končana.

Havas javlja, da so nacionalsocialisti z dinamitom razstrelili znamenje, postavljeno v spomin pokojni Schuschniggovi ženi Hermi (pobesti iz Linza v Salzburg na mestu, kjer se je ob avtomobilski nezgodi dne 13. 6. 1935 smrtno ponesrečila. Pok. Schuschniggova žena se v politiko sploh ni vmešavala, delala je samo v človekoljubnih in dobroteljskih društvih. Kaj je zagrešila, da so tudi spomin na njeno nesrečno smrt ob triletnici z dinamitom razstrelili?

O pravkar umrlem knezu Liechtensteinu, vladarju male samostojne kneževine Liechtenstein, ležeče ob Renu med Švico in Vorarlberško, ki je živel večinoma na Dunaju, pripovedujejo, da je ob prihodu hitlerjevcev na Dunaj odklonil razobesiti kljukasto zastavo na svoji dunajski palači. Ker so nacisti prepovedali židom vstop v javne parke, je pa Liechtenstein, ki je imel za ženo hčer židovskega bankirja Guttmanna, zaprl svoj dunajski park za nacistične.

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJK«

MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.— Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

„Ogenj“, Maribor, Koroščeva ulica 8

Doma in po svetu

Preložen delavski zlet v Beogradu. Iz Beograda nam poročajo, da so vsled nastalih zaprek bili primorani preložiti najavljene velike delavske slavnosti od 6. in 7. avgusta na 10. in 11. septembra. Zlasti je bilo to potrebno radi tega, ker nameravani festival na prostem ni bil dovoljen in je taka prireditev poletni in v zaprtih prostorih nemožna. Razen tega tudi prošnja za vozne ugodnosti še vedno ni rešena. Odbor poziva vsa društva, da se še naprej pripravljajo na udeležbo in po možnosti še povečajo število prijav.

Volitve? V državi vlada volilna mrzlota, da si še ni znano, kdaj bodo razpisane volitve in pod kakšnimi pogoji. Dejstvo pa, da JRZ prireja neprestane manifestacije in da so vsi ministri stalno med ljudstvom, kakor poroča časopisje JRZ, vzbuja domneva, da se v vladnem taboru v resnici pripravljajo na razpis volitev. Kadar se volitve razpišejo predčasno, skuša vsaka vlada obdržati datum volitev kolikor mogoče dolgo v popolni tajnosti, da tem bolj presenetiti opozicijo. Zadnje čase čujemo, da je določen kot dan volitev 20. november. Mogoče utegne biti tudi res. Prav tako pa je lahko mogoče, da sedanja aktivnost JRZ nima drugega namena, kot da ugotovi šanse za volitve, ako bi jih razpisala v bližnji bodočnosti in da jih odloži, ako bi ji situacija to narekovala. Po sedanji ustavi pa bi se ev. da-

lo celo podaljšati življenje sedanji skupščini do kraljeve polnoletnosti. Vse to pa so seveda samo domneve. Položaj nalaga socialistom samo eno: da so pripravljeni.

Kaj je z motornimi vlaki Beograd—Bled? Na progi Beograd—Dubrovnik so že uvedli motorni vlak. Kakor poroča »Jugoslovanski kurir«, nameravajo uvesti motorni vlak tudi na progi Beograd—Bled. Vladi so že predložene ponudbe za vozni material. Motorni vlak iz Beograda do Bleda bi vozil 7 ur, to je, 100 km na uro. Ta zveza bi omogočila prevoz tovora in potnikov.

Ustoličen patrijarh. Po predpisih pravoslavne cerkve je bil dne 2. t. m. ustoličen v samostanu v Peči izvoljeni patrijarh srbske pravoslavne cerkve Gavril.

Poljska se trudi na vse kriplje, da se sporazume z državami, ki meje na Baltičko morje. Te dni se mudi v Oslu, glavnem mestu Norveške, poljski zunanji minister Beck in razpravlja s predstavnikoma norveške vlade. Poljska bi storila prav, ako bi uredila najprvo svoje notranje zadeve na demokratični podlagi, ker bi bilo to najbolje jamstvo za njeno bodočnost.

Smrt žanje med delavci v Nemčiji. V Münchenu se je dne 31. julija pripetila eksplozija v neki kemični tovarni. Eksplozija je dvignila streho v zrak, pri čemer so bili ubiti trije delavci. V tovarni kalija v Merkersu na Turin-

Davki v Nemčiji pred petimi leti in sedaj

Tale pregled davkov v Nemčiji navaja »Jutro« v milijonih mark:

	1932/33	1937/38
dohodnina	1877	6278
uslužb. davek	749	1760
družb. davek	106	1553
imovinski davek	330	366
prometni davek	1354	275,4
vozila in promet	251	428

Poleg teh davkov imajo še potrošnji davek (carino), ki se je zvišal v navedenih petih letih od 2,62 na 4,14 milijarde mark.

Vse davščine so znašale v proračunu 1932-1933 6,65, leta 1937-38 pa 13,96 milijard mark. Poleg teh davkov plačujejo Nemci samoupravne davke, notranja posojila, obvezne organizacijske in socialne prispevke. Delavec je obremenjen s 30 do 40 odst. na svojih prejemkih. Sistem kakor drugod.

škem pa se je v ogljiku zadržalo enajst delavcev.

Proslava spomina Jauresa. V spomin velikega pobornika miru, francoskega socialističnega prvaka Jauresa, ki ga je ubil fanatičen nacist na predvečer izbruha svetovne vojne, so priredile francoske delavske organizacije dne 31. julija veliko spominsko proslavo v Parizu z obhodom. Obhod je zaključil s položitvijo venca na Jauresovem grobu.

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

40

Vije z glavo in loveč sapo med kašljem govori: — Nimam drugega izraza na vaše besede, nimam! Skoraj mi je umreti, a rad bi še videl kako bi vzdrgetalo meso na njihovih kosteh, rad bi slišal kako bi pokali njihovi hrustanci!

Ves je tak. In to je — strašno! K sreči ga je še samo malo ostalo na tem svetu in svoje ostanke bo kmalu s krvjo izpljuval.

Ko ga gledaš, si z bridkostjo misliš: — Koliko ljudi je pohabljenih, razbitih, ozlobljenih — in zakaj vse to? Kakšno življenje je to? In kako da se ljudje ne sramujejo trpeti tako življenje, da se proti njemu ne borè?

Z Gnjedovim se je zgodilo nekaj nepričakovanega in smešnega: prišel je k meni, ves pobit in v zadregi, sedel je in ni vedel kako bi začel, — z bridkim smehljajem na temnem obrazu.

Gledal sem ga, — obleko je imel očiščeno in popravljen, pokrito z zaplatami, a hlače je imel še čisto močne, malo obnošene, — to pri njem ni bila navada!

Imel sem malo časa, zato sem ga priganjal: — V kaki zadevi prihajaš, stric Mihajlo?

Zakrilil je z rokama in pričel:

— Ne vem, kako bi rekel! Veš, včeraj sem rezal vrbovo šibje, pa nenadoma pride mimo — Marja Astahova. Napravil sem se kakor da je ne vidim, —

kaj pa je ona meni? Pozdravljen, Mihajlo, je rekla in je bila zelo ljubeznjiva in prijazna. Bog te živi, nesramnica, sem ji odgovoril. No in začela sva razgovor. Kakšna neki nesramnica bi naj bila, saj nisem več dekle, je rekla, ampak, vdova, moj mož je že pri živem telesu zgnil in otroci so mi vsi pomrli, jaz pa sem zdrava ženska, moje telo se še ponuja in moja duša se temu ne upira.

Vojak si je počohal nadnosnico, gledal me je izpod čela in vprašal?

— Je res ali ne, kar je rekla?

— Temu ni kaj ugovarjati.

Postal je bolj živahen in pogumen in je nadaljeval:

— No vidiš, — tudi jaz mislim tako! Veš, če je ženska svobodna in po lastnem nagnjenju pride k moškemu, — zakaj bi bil to greh? Koliko bi se moral drugače truditi, — da najdeš tako priliko? In s tako je še boljše, — če bi začel z dekletom, bi ga znal še pokvariti. No, beseda je dala besedo in opazil sem, — da bi nekaj rada od mene, a si ne upa povedati, samo gleda me kakor priliznjena mačka ... in podobno. Kaj bi pa rada — sem jo vprašal? Ona — pa se je začela jokati, stala je pred menoj, a solze so ji kar vrele iz oči, kakor sok iz breze. Oh — je rekla, — prosila bi te, Mihajluška, ne sramoti ob praznikih mojega očeta, bodi tako dober! Glej, starec vse noči ne more spati, lazi po hiši sem in tja in venomer godrnja, se zadira in vse od kraja preklinja: pop, da je — lenuh, okrožni urjadnik — tat, policijski načelnik — grabežnik, do okrajnega glavarja in še višje ti vse opsuje in včasih tako tuli, da nas je vse strah! A če ga vprašam — kaj ti je očka?, tedaj začne kričati na mene — izgini mi izpred oči,

sramota moja! Radi tebe in Mokjeja — sem zapravil svoje življenje, kje mi je kaj veselja, kje pokoj? Kdo mi je zaščita? Živim kakor preganjana zver! Če bi še imel dovolj moči, bi vas kar s sekiro pobil, prekletniki, vi moja poguba, ki ste mi vso srečo poržrli! Strašno je to, Mihajluška — je rekla, — in smili se mi, je vendarle oče! Rekel sem, — prav se mu godi! A meni samemu se je srce stisnilo, ne vem ali od veselja, ali od česa drugega.

In spet so vojakovi prsti začeli nervozno mečkati rob srajce in se je v zadregi zadržal po klopi, ne da bi me pogledal.

— Veš, Jegor Petrov, jaz to poznam, kako je, če človek od jeze ponoči ne more spati, to je težko, bratec! Končno se mi Kuzma niti najmanj ne smili, a kako pa pride do tega ta ženska? Tudi na njo pada očetova sramota — a zakaj? Saj si ni sama izbrala očeta ...

— No, in kaj misliš s tem povedati?

— Počakaj, da ti razložim vse po vrsti.

Smehljaj se je v zadregi kakor da je kriv in mi je razložil: Marja ga je preslepila in si ga prisvojila in radi nje zdaj ne more več nastopati proti njenemu očetu.

Nezadovoljen sem mu rekel:

— Saj te že tri mesece nagovarjam, da bi opustil te svoje rabuke!

Tiho je pritrdil:

— Res, že tri mesece! A vseeno se mi zdi kakor da sem izdajalec!

— Česa?

— Pravice!

(Dalje prihodnj.)

AEROMITING 7. AVGUSTA 1938 OB 14'30 URI AERODROM MARIBOR

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Preprečite nezgode! Pot od opekarne do čakalnice na zapadnem obratu in lesnega skladišča je že precej časa nerazsvetljena. Po tej poti gre vsak delavnik precejšnje število delavcev na delo in iz dela. Ker so nasproti samske hiše prekretnice in vodijo dalje pod hišami žabje vasi tračnice, je pot za delavce popolnoma nevarna. Zelo nevarno je, da se vrata od čakalnice zapadnega obrata proti skladišču bi bilo na mestu, da se namesti razsvetljava, ker je zelo temno vsled zasajenega drevja. Upamo, da bo obratovodstvo uredilo vse potrebno, da se preprečijo morebitne nezgode.

Društvo za varstvo otrok in mladinsko skrb razpisuje sprejem gojenk v tukajšnje gospodinjstvo šolo. Sprejemajo se hčerke članov, ki so stare nad 16 let. Prošnje morajo priložiti zadnje šolsko izpričevalo (odpustnico). Prošnje se oddajo pri predsedstvu društva in sicer do 20. avgusta. Odbor.

HRASTNIK

Izvedli smo, da pripravljajo vodstvo steklarne nek izlet s svojim delavstvom. V to svrhu je nakazalo že gotove zneske posameznim oddelkom. Nekaj pa mora prispevati delavstvo samo. Mi bi se s to zadevo ne pečali, če nam ne bi vodstvo steklarne na drugi strani kazalo, da ni prav nič radodarno. V tovarni je na stotine mladoletnih delavcev obojega spola, sinov in hčera revnih staršev iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. Na telesih in obrazih te mladine se vidi, da je 18 dni dnevne mezde mnogo premalo za njih preživljanje in obleko. Če že ima vodstvo steklarne tako visoke dobičke, potem naj da tistim, ki žive v bedi in pomanjkanju. Povišajte mezde tem revežem in storili boste veliko socialno delo.

KRANJ

Prijavite se za izlet v Maribor. Prijave za udeležbo 20-letnice obstoja Jugoslavije v Mariboru dne 14. avgusta se sprejemajo za vse članke strokovnih organizacij, priključenih Krajevni medstrokovnemu odboru ter za članke javnemu medstrokovnemu odboru ter za članke »Vzajemnosti«, samo še danes, dne 2. t. m. in jutri 3. t. m. od 18. do 20. ure v dvorani restavracije Semen.

Ljudje si ne upajo govoriti... Dekliškega tabora na Brezjah se je udeležilo tudi nekaj udeležencev iz Avstrije. Na vprašanja, kako je sedaj v Avstriji, so molčali. Opazilo se je, da se tudi pri nas ne upajo svobodno izražati, ker se boje široko razpredenega policijskega aparata, ki zasleduje vedenje svojih državljanov tudi izven mej svoje države. Pravo sliko razmer si upa vsak razložiti samo med štirimi očmi. Zamuda večernih vlakov je že kar običajna in to do preko pol ure. Zamudo povzročajo večerni vlak Jesenice—Beograd. Umestno bi bilo, da bi se te zamude enkrat za vedno odpravile, ako ne gre drugače, s spremembo voznega reda.

JESENICE

Sportni dan SK Bratstva. V nedeljo, dne 17. m. se je vršil na Jesenicah sportni dan SK Bratstva ob 10. letnici kluba. V okvirju sportnega dne so se vršile lahkoatletične in nogometne tekme, po zaključku pa še ljudska zabava. Vse to je bilo na igrišču SK Bratstva, ki ga je tukajšnja tovarna lani prenovila in tam zgradila veliko tribuno. Nogometne tekme so izpadle tako-le: SK Kovinar—SK Bratstvo 4:0, SK Kovinar jun.—SK Bratstvo jun. 1:0, SK Magdalena (Villach)—SK Bratstvo 1:0 in SK Železničar Maribor—SK Bratstvo 6:1. Sicer pa je sportni dan lepo uspel.

SK Grafika—SK Kovinar 4:2 (2:0). V nedeljo, dne 24. m. m. se je vršila prijateljska nogometna tekma med gornjima dvema kluboma na igrišču SK Kovinarja pod Mežaklo. Gostje so igrali lepo kombinatno, pa tudi bolj koristno igro. Kljub temu, da niso mnogokrat ogroževali nasprotnega gola, so vendar napravili več izkupička. SK Kovinar je igral bolj raztrgano in je imel precejšnje smole. Celo vrsto zrelih situacij ni znal izkoristiti, ali pa so strelci poslali žogo čez mrežo, v golove kole ali pa naravnost vratarju v naročje. Kovinarjem bo treba še precej trenin-ga, precej več povezanosti in smotrnosti v igri, da bo njih poštvovalna igra postala tudi uspešna.

POBREŽJE PRI MARIBORU

I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo za dravsko banovino, podružnica Pobrežje, priredi ob priliki Mariborskega tedna dne 7. avgusta t. l. medklubsko dirko za prehodni pokal. Start: pokopališče Pobrežje ob 6. uri zjutraj. Cilj: Maribor, nova carinarnica, Kopitarjeva ulica. Po dirki spreved skozi mesto na Pobrežje, popoldne velik vrtni koncert v gostilni Klemenšak na Pobrežju. — Družnost.

Navodila za naše zunanje sodruge, ki se bodo udeležili proslave 20-letnice države v Mariboru

1. Prijavite čimprej svoje udeležence nam in domačemu zupanstvu, da vam bo zupanstvo pravočasno priskrbelo znake in knjižice, brez katerih ne dobite četrtinske vožnje.
2. Na domači postaji si kupite obrazec K 12 za din 2.— in polovično karto do Maribora, ki velja za brezplačno vožnjo nazaj. V Mariboru pustite vozno objavo K 12 na tabornem prostoru žigosati. Ne oddajte svojih kart pri izhodu v Mariboru.
3. Prijavite nam takoj one sodruge in sodružice, ki reflektirajo na hrano in stanovanje. Denar za kosilo din 10.— za posameznika je treba poslati takoj, nakar pošljemo nakaznico.
4. Po prihodu v Maribor se podajte takoj pred Delavsko zbornico, kjer se bo formirala naša povorka.
5. Skrbite za svoje reditelje: Na vsakih 50

udeležencev pride 1 reditelj, ki mora svoje ljudi dobro poznati. Reditelj naj ima na levem rokavu rdeč rediteljski trak.

6. Prijavite pravočasno godbe in društvene zastave. Na društvenih zastavah mora biti pripet državni trak 1 m dolžine in okrog 12 cm širine.

7. Opozarjamo vse udeležence, ki bodo prihajali iz smeri Žigani most—Maribor, da naj ne uporabljajo rednega vlaka, ki pride v Maribor ob 9.13 uri dopoldne, ker je ta že pre-povorka. Povorka se bo namreč začela pomicati ob 8.45 ter bo vsako pozneje uvrščanje v povorko nemogoče. Uporabljajte zatorej nočne vlake ali pa izredne vlake.

8. Po prihodu v Mariboru se obračajte takoj na naše reditelje, ki bodo imeli rdeče rediteljske trakove in upoštevajte njihova navodila.

LJUBLJANA

Zavod za raziskovanje novotvorb (raka itd.) se je dne 1. avgusta ustanovil v Ljubljani. — Zavod je moderno opremljen in ga vodi docent dr. Josip Cholewa. Tak zavod je bil potreben. Obolenja zaradi novotvorb (raka itd.) se množe

in je zaradi tega primerna akcija proti tem boleznim potrebna. Zavod bo oskrboval tudi zdravljenje teh bolnikov ter obenem deloval za izboljšanje zdravljenja.

MARIBOR

Vsem strokovnim organizacijam, delavskim kulturnim društvom v Mariboru in sosednjih občinah ter vsem obratnim zaupnikom v vednost!

V nedeljo, dne 7. avgusta s pričetkom točno ob 9. uri dopoldne se bo vršil v Delavski zbornici II. nadstropje

STROGO OBVEZEN SESTANEK VSEH ORGANIZACIJSKIH IN DRUŠTVENIH ODBORNIKOV TER OB-RATNIH ZAUPNIKOV.

Dnevni red: Udeležba pri proslavi 20-letnice države. Na ta sestanek delegirajte tudi svoje reditelje. Prav posebno vabimo delavska kolesarska društva, da pošljejo svoje člane.

Tokrat vsi, točno in zanesljivo.

KRAJEVNI MEDSTR. ODBOR v Mariboru.

Proslava 20-letnice Jugoslavije.

Mariborčani!

Nagloma se bližajo dnevi našega narodnega tabora in velike proslave 20-letnice Jugoslavije v Mariboru. Vabimo vse Mariborčane brez razlike, da se pripravijo na veličastno proslavljanje naše države. Trgovci, okrasite svoje izložbe, hišni posestniki pripravite svoje zastave in okrasite svoja okna, da bo Maribor res prazničen. — Prireditveni odbor.

Aretiran »nacionalist«. Okrožno sodišče je dalo zapreti znanega »nacionalnega« agitatorja med železničarji in sodelavca g. Rudolfa Tumpaja, med tem že odpuščenega železničarja Matijo Kudra, proti kateremu se bo vršila v petek, dne 5. avgusta t. l. ob 8. uri pri okrožnem sodišču št. 53 kazenskega razprava radi obtožbe hudodelstva, prevare in utaje. G. Kudra si je namreč nedavno s svojimi sorodniki sezidal v Beograjski ulici novo enonadstropno hišo, katero je dal preobremeniti in v tem času izvalil od revne vdove knjižico Mestne hranilnice za din 19.000, katero je že čez par dni nato prodal naprej za din 16.000. Revno vdovo Katarino Sorko je spravil v zmotu s tem, da ji je lažno predstavljal, da ima bremenprosto hišo. Pod isto predvezo je izvalil Kuder tudi svojemu sorodniku Alojzu Krašovicu, vpokojenemu železničarju, hranilno knjižico z vlogo din 17.400.—. Kudrova hiša pa je že davno preobremenjena. Ivano Krašovec je nadalje pripravil Kuder ob 1.300 din pod obljubo, da ji bo denar vrnil tekom ene ure. Končno je izvalil g. Kuder soferju Miroslavu Žagarju znesek din 600.—, češ, da ga je pooblastil za dvig tega denarja stavbenik Hamersak Franč. Nadalje si je prisvojil Kuder dvokolo nekega Štefana Prislana iz Rogoze in isto zastavil Juriju Pevcu za din 300.—. Vložene pa so še nadaljše ovadbe proti g. Kudru.

Obleke, velika izbira pri pri Jakob Lah, Maribor

Prvi nastop »Neodvisnega gledališča«. V okvirju akademskih prireditev proslave 20-letnice osvoboditve Maribora nastopi 12. avgusta v »Ljudski univerzi« nova avantgardistična scena z uprizoritvijo starokitajske drame »Breskov cvet«. Uprizoritev pripravlja Fran Žižek.

Pritožbe iz Melja. Prebivalci Melja smo izpostavljeni vsem neprijetnostim, ki so jih lahko deležna industrijska naselja. Zlasti pa trpimo v letošnjih poletnih mesecih vsled neznoznega smrada, ki se širi po pretežnem delu predmestja. Smrad vdira v stanovanja pri zaprtih vratih in oknih, tako, da smo že čisto

obupani, ker v takem vzdušljivem ozračju brez škode za zdravje nikdo ne more vzdržati dalje časa. Apeliramo na mestni fizikat, da se zanima za prilike v našem industrijskem naselju in pošlje svoje nadzorstvene organe, da se bodo na licu mesta prepričali v resničnost naših pritožb, obenem pa tudi pogledali, kako bi se dalo te nedostatke, ki so v opreki s higijeno, odpraviti ali vsaj omiliti. — Prizadevi prebivalci.

Čez 50 nemških časopisov in revij je poleg nemških knjig — seve nacističnih — dnevno razstavljenih po nemških knjižarnah Gosposke ulice, ki je obenem najpomembnejša v Mariboru in zato tudi najbolj reprezentativna napram tujcem. Kakšen vtis morajo imeti ti tujci ravno v času najvišje počitniške sezone o jugoslovanskem Mariboru, če vidijo v izložbah med 50 časopisi, komaj enega ali dva slovenska? Mislimo, da bi tudi topogledno morali odgovorni faktorji skrbeti za dostojnejšo reprezentacijo naše kulture, posebno v dneh, ko se pripravljamo za proslavo osvobojenja. Ali ne bi mogle te, če tudi nemško-nacionalne knjižarne, že radi lojalnosti izobesiti vsaj par slovenskih in srbohrvatskih revij, ali vsaj eno češko ilustrirano, ki imajo Čehi celo vrsto krasnih ilustracij?

Slovensko lovsko društvo, podružnica Maribor, se udeležijo prireditve letošnjega VII. Mariborskega tedna od 6. do 15. avgusta s posebno razstavo, na kateri bo prikazalo zlasti biološko sliko divjačine v posameznih lovskih revirjih od gozda do polja in dvajsetletni razvoj svoje-ga delovanja. Po zasnovanih načrtih sodeč bo ta razstava zanimiva za lovce in nelovce.

Strojniki in kurjači pozor. Vabimo vse organizirane in neorganizirane strojnike in kurjače, da se udeležijo sestanka, ki se bo vršil dne 7. avgusta s pričetkom ob 9. uri v Delavski zbornici II. nadstr. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo delegata iz Ljubljane o poteku kongresa, ki se je vršil v Beogradu. 2. Dogovor o udeležbi manifestacije proslave 20 letnice Jugoslavije, katere se bodo udeležili vsi strojniki in kurjači. Sestanek je obvezen za vse tovariše. Odbor.

Prevelik vzpon ima cesta, ki zavije z reguliranega Glavnega trga v Vetrinjsko ulico. Ta vzpon bo treba prej ali slej znižati z regulacijo daljšega dela Vetrinjske ulice, ne glede na to ali bo ta ulica služila še nadalje samo za enosmerni promet ali ne, t. j. da se bodo vozila pomikala samo iz smeri Grajskega trga proti Glavnemu trgu, torej po klancu navzdol.

Lepo renovirana kavarna. Lastnik kavarne »Central«, g. Mastnak, je izredno okusno renoviral kavarniške prostore in opremo. V kavnarni, v kateri je na razpolago izredno mnogo časopisov in revij, je najboljše poskrbljeno za čim večjo udobnost obiskovalcev.

Letalski dan. Po dolgem času se je uresničilo stremljenje za letalski sport vnetih pobornikov. Maribor je dobil letališče, hangar in tudi svoje šolsko letalo. Da se tudi med širšimi sloji občinstva vzbudi zmisel za letalstvo, to važno prometno panogo bodočnosti, prirede domači piloti dne 7. avgusta t. l. s pričetkom ob pol 14. uri velik letalski dan na letališču na Teznu. Med drugim bodo gledalci poleg raznih vratolomnih atrakcij imeli priliko videti tudi skok iz letala s padalom, kar bo to pot prvič v Mariboru. Doslej so ob takih prilikah spustili z letala vedno samo kakšnega slamnatega moža. Izmed letalcev, ki bodo nastopili naj omenimo: Pivka, Turka in Poljanca.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski za-služek. Dopisli: Anos, Maribor, Orožnova 6.

Vrnitev pepela amerikkanskega pilota

V torek, dne 2. avgusta se je vršila v graškem krematoriju upeljitev amerikkanskega vojnega pilota Gordona Mounce, ki je v starosti 40 let dne 28. julija t. l. ponesrečil pri letanju z novim letalom v Zemunu. Kakor znano, se je vpepeljitev izvršila deloma s posredovanjem mariborskega »Ognja«. Kremaciji je prisostvoval tudi vicekonzul amerikkanskega konzulata z Dunaja Charles M. Gerrity, in poleg drugih odličnosti tudi predsednik beograjskega »Ognja« dr. Vojo Kujundžić, ki je spremljal krsto pokojnega z avtofurgonom iz Beograda preko Maribora v Graz, kjer se je tudi sestal z amerikkanskim vicekonzulom. Na željo amerikkanskega konzulata iz Beograda je g. dr. Kujundžić takoj včeraj prinesel zapečateno žaro s pepelom pokojnega Mounceja še tekom včerajšnjega dne v Maribor, kjer to pot obmejne carinske oblasti niso delale prav nikake zapreke pri uvozu žare s pepelom pokojnega in je dr. Kujundžić že z večernim vlakom nadaljeval pot z žaro v Beograd, kjer jo je izročil amerikkanskemu konzulu, da jo odpremi v Ameriko svojem pokojnega. Ta precedenčen slučaj je torej končno razčistil vprašanje uvoza žar s pepelom pokojnih preko meje v Jugoslavijo, radi česar je imel ob nedavni upeljitvi nekega svojega člana mariborski »Ogenj« še težave s strani tukajšnjega sanitetnega referenta.

CELJE

Podružnica S. M. R. J. obvešča vse članstvo, da se bo vršil članski sestanek v nedeljo, dne 7. avgusta ob pol 9. uri v gostilni »Amerika«. Dnevni red je zelo važen. Pride več referentov in domači zaupniki. Vabimo vse članstvo, da se tega sestanka udeleži.

STUDENCI PRI MARIBORU

Mladinski dan »Vzajemnosti«. V nedeljo, dne 31. julija je imela studentska delavska mladina svoj praznik — mladinski dan. Svoj prvi mladinski dan je priredila lansko leto. — Odslej ga namerava praznovati vsako leto. — Mladinski dnevi bodo zato tudi odslej izraz teža stremljenja. Na predvečer se je vršila v dvorani gostilne g. Mraza velika akademija, ki je izborna uspeša. Otvoril jo je s. Haberl Mirko z lepim nagovorom, v katerem je orisal današnji položaj proletarske mladine in njeno poslanstvo. Sledile so recitacije članov dramskega oddeska studentske »Vzajemnosti«. Pravi umetniški užitek sta nudila nastop govornilnega zbora, ki ga je naštudiral s. Koradžija, ter dramska scena s. Kalanove iz Selškarjeve igre »Zagovor«. Po recitacijah je nastopilo kolesarsko društvo s piramido, pevska zbora studentske »Enakosti« in tezenske »Vzajemnosti«, mandolinski orkester mestne »Vzajemnosti« ter godba »Glazbenega društva železničarskih delavcev in uslužbencev«. — V nedeljo dopoldne se je vršil velik koncert v studentskem parku, popoldne pa veselica. — Vse prireditve so bile lepo obiskane, toda za delavski revir, kot so Studenci, bi bile vsekakor lahko še bolj. Upamo, da bo v bodoče studentski proletarijat znal bolj ceniti stremljenje mladih in jih podprl z večjim obiskom, ter tako manifestiral svojo delavsko zavest. — Kajti le v skupnosti je moč!

Fran Žižek.

Umrla je po dolgi in mukepolni bolezni v noči od sobote na nedeljo v najlepši dobi gospa Angela Zigar, hči posestnika g. Franca Babiča. Pogreb pokojne se je vršil v ponedeljek, dne 1. avgusta na tukajšnjem pokopališču ob ogromni udeležbi prebivalstva, kar zgovorno priča o priljubljenosti pokojnice.

RIBNICA NA POHORJU

Delavstvo v granitolah v mezdnem gibanju. Delavstvo je potom svoje organizacije Zveze stavbinskih delavcev predložilo podjetjemu inž. Lenarčič ter Res in drug. osnutek nove kolektivne pogodbe že meseca marca t. l., katerega sta pa obe podjetji odklonili. Nato je delavstvo zaprosilo po čl. 15 uredbe o minimalnih mezdah za poravnalo postopanje pri upravni oblasti. Prvi poravnalni postopek se je vršil dne 23. junija t. l. Bil pa je radi izostanka g. Lenarčiča prekinjen ter se je napravil sklep, da se v štirinajstih dneh skliče druga poravnala razprava. Druga poravnala razprava je bila sklicana za dne 25. julija, ki pa je pokazala, da g. Lenarčič nima niti najmanjše volje za kakršenkoli sporazum. Rekel je, da podjetji delata radi usmiljenja z delavci, da imajo le-ti zaslužek. To je star izgovor. Znamo je, da nobeno podjetje ne dela, ako se mu obratovanje ne izplača. Tako je na žalost ugotovil zastopnik oblasti, da je tudi drugi poravnalni postopek kljub njegovemu lojalnemu prizadevanju ostal brezuspešen. Delavstvo je odločeno, da vztraja v svoji borbi, za katero je pripravljeno doprinesiti tudi največje žrtve, ker položaj, v katerem se nahaja, je naravnost obupen, saj tiči do vratu v dolgovi. Delavstvo je dalo izraza svojim težnjam na zborovanju v petek, dne 29. julija t. l. Ono hoče za pošteno delo vsaj takšno plačilo, da se bo lahko do sitega najedlo. Prihodnjic bomo objavili nekatere podatke, da si bo vsa poštena javnost lahko sama napravila sliko o razmerah in nas podprla v naši upravičeni borbi.

O združenih opozicijah

Epidemije so posledica vremenskih ali drugih naravnih vzrokov. Pridejo, ker so pogoji zanje, pa zopet minejo, ko ni več pogojev in jih je zdravniška veda pregnala.

Politična združenja in fronte, ki se v sedanjih razmerah tako pridno snujejo, se nam zdé enaka epidemiji, ki sicer ne pomeni telesnega obolenja, pač pa duševno, ker vsa ta združenja razkrajajo duhove ideološko, ker menda niti v enem primeru niso zasnovana na konkretnem vprašanju. Politična združenja ali enotne fronte, v katerih hoče uveljaviti vsaka skupina svojo »pravo vero«, ne morejo delovati konstruktivno. O človeški družbi in kulturnem razvoju imamo v politiki, razumljivo, prav različna naziranja razni ljudje in razne plasti človeštva. Zato združenje ali fronta, ki ne določi za svoje delo ožjega skupnega programa, to je, takratne nujne zahteve, ne more storiti nič prida.

Vsako tako združenje se mora ome-

jiti na ožji program, morda le na eno točko, in se za tisto boriti, ker je tako važna, da je od nje odvisen nadaljnji razvoj. Za tako skupno zahtevo se lahko bore združene skupine, ki imajo sicer različne načelne programe, toda vse, vsaj socialno napredne, skupno zahtevo, da se da državljanom svoboda in demokracija, ker je ta potrebna v splošnem interesu razvoja.

Prav iz tega razloga poudarjamo zopet, da sta le svoboda in demokracija skupna točka socialnonaprednega življenja v državi, ki lahko združi vse politične sile, ki se hočejo boriti za ta dva ideala. V tem vprašanju med državljanji, ki so med seboj lojalni, ne more biti diferenc.

Kakšno so razmere danes ni le tako politično združenje ali politična fronta imela pravi zmisel in pravi cilj, ampak tudi uspeh.

Uspehu v tem oziru bi sledil normalni razvoj, ki ga vsi proglašamo.

Nacistični sudetski Nemci odklanjajo manjšinski statut

Manjšinski statut, ki ga predlaga čehoslovaška vlada, vodstvo sudetskih Nemcev v ČSR odklanja. Ta odklonitev ne more nikogar presenetiti. Nemško manjšinsko vprašanje v ČSR ni bilo pokrenjeno z vidika kulturnih in socialnih potreb nemškega dela prebivalstva, ampak iz zunanje političnih razlogov.

Nemci v ČSR uživajo svobodo, kakršne ne uživajo Nemci v rajhu. Dejstvo je, da ČSR mirno trpi in gleda, kako se vse nemško nacistično gibanje v ČSR organizira, podpira in usmerja iz Nemčije. Voditelj Henlein hodi po navodila v Berlin. Nemci iz ČSR se v trumah vozijo v Nemčijo in nastopajo v povorkah, kjer se očitno demonstrira proti ČSR, kot n. pr. pred kratkim na turnerski prireditvi v Breslau.

Katera država bi kaj takega trpela?

Boji med Rusi in Japonci

Na tromeji, kjer se stikajo Sovjetska Rusija, Mandžukuo in Koreja, je prišlo do hudih spopadov med Rusi in Japonci, ker so Rusi zavzeli neki hrib, glede katerega trdijo, da pripada po dogovoru med nekdanjim kitajskim cesarjem in ruskim carjem Rusiji. Japonci to zanikajo predvsem radi tega, ker ta hrib obvlada ogromno pokrajino. Rusi so hrib zavzeli, Japonci so jih pregnali. — Rusi so izvedli protinapad in sedaj še vedno ni odločeno, kdo bo hrib obdržal. Med tem je prišlo tudi do bombardiranja japonskega področja na Koreji po ruskih bombnikih. Spopad se pa kljub temu mogoče ne bo razvil v vojno.

Zaupniki, ki bodo ob 10-letnici »Cankarjeve družbe« nabrali nad 100 članov, bodo prejeli posebno lepe nagrade.

Za 37 milijonov dolarjev so v 6 mesecih izvozili le Zedinjene države letal in drugih sestavnih delov v razne države, največ pa na Japonsko in Kitajsko.

Cenjenim bralcem »Totega lista«!

V izogib domnevam, češ »Totemu listu« je zmanjkalo gradiva, uredništvo naznanja vsem naročnikom in bralcem, da izide 11. številka sicer res šele 6. avgusta zjutraj, to pa vsled tega, ker bo vsebinsko nekako posvečena Mariborskemu tednu. Obsegala bo 16 strani (vštevši inserate) in bo napredaj v vseh tiskih, kakor tudi na tednu samem po ceni 2 din. Da pa zamudo teh par dni nadoknadimo, izide 14. avgusta že naslednja številka. Tako bo cenjenim bralcem z naše strani povsem ugodeno.

Priporočamo se, da nam ugodite tudi z Vaše strani ter pridno segate po »Totem listu, ki redno izhaja in se izogiba takozvanih posebnih izdaj.

Uredništvo »TOTEGA LISTA«.

Recimo, da bi rajhovski Nemci hoteli na demokratične manifestacije švicarskih Nemcev, ki kakor znano, odločno odklanjajo fašizem. Kaj bi se zgodilo s tistimi, ki bi samo izrazili željo, da hočejo preko meje?

Čehoslovaška vlada lahko napravi kar hoče, nacističnim težnjam Nemcev na svojem ozemlju ne bo zadostila nikoli — razen, ako pristane na odcepitev takozvanega nemškega ozemlja. — To pa bi bila le prva etapa do samouničenja. Kajti takoj potem bi Nemci prišli z zahtevo po podreditvi — malih narodov pod kulturno močnejše in zakrožitvi mej po gospodarskih vidikih in potrebah. ČSR bi v kratkem ne bilo več.

Zato ima ČSR prav, ako pravi: kulturne pravice priznavamo, socialne pravice tudi, država pa je in ostane ena.

Nove delniške družbe v prvem polletju 1938

V prvem polletju letos je bilo v Jugoslaviji osnovanih 26 delniških družb, in sicer za:

	število družb	glavnica v milijonih
rudarstvo	3	8.—
lesna industrija	3	14.—
kem. industrija	1	2.—
strojna industrija	1	1,20
tekstilna industrija	2	10,50
industrija konfekcije	1	1.—
kmetiška industrija	1	1.—
prehrano	3	10.—
stavbna industrija	2	2.—
elektr. centrala	1	2.—
transportna	2	7.—
trgovina	2	1,50
razna podjetja	4	5.—

V novih družbah naložena glavnica znaša 65,2 milijona dinarjev, obstoječe družbe so pa zvišale svoje glavnice za 80,8 milijonov. Delniški kapital se je v tem času povečal skupaj za 146 milijonov dinarjev. Slika je le približna, ker so nekatere družbe znižale delniški kapital.

Delavski pravni svetovalec

Spor glede služnostne pravice (Moste)

Vprašanje: Pred par leti sem si kupil na deželni parcelo in si postavil hišico. Moj sosed je vedno oral in sejal za 1 m v mojo zemljo. Letos sem postavil tik meje močne stebre in napravil ograjo. Sedaj me sosed toži, ker ne more do kraja orati. Ali bo sosed uspel s tožbo in kako naj se branim? Pri katerem sodišču me sme tožiti, ko sem uslužben v Ljubljani in tam stalno prebivam?

Odgovor: Če je sosed 30 let nemoteno obračal pri oranju svojo živino na Vaši zemlji oziroma na zemlji Vaših posestnih prednikov, si je pridobil s tem služnostno pravico na Vaši zemlji in boste morali ograjo odstraniti, sicer pa ne. Orati in sejati v Vašo zemljo pa nikakor ne sme. Za vse spore, ki se tičejo mej, služnostnih pravic ter motenja posesti je pristojno sodišče, v čigar območju leži zemljišče. Najbolje je, če si najamete zastopnika pri doječnem okrajnem sodišču.

Mezdno gibanje v tovarni „Semperit“ z uspehom zaključeno

Krani, 1. avgusta 1938.

Kakor smo že poročali, je delavstvo tov. »Semperit« dne 10. maja t. l. potom svoje organizacije Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije predložilo podjetju zahtevo po 20 odstotnem povišanju mezd. Zahtevo je utemeljilo s tem, da so se podražile vse življenjske potrebe. Sicer pa mezdne delavk že preje niso bile primerne, saj so bile celo nižje od plač tekstilnih delavk. Dne 17. maja so bila tozadevno prva pogajanja, na katerih je podjetje odbilo vse zahteve delavstva. Tudi pri drugem pogajanju, ki se je vršilo dne 27. maja, ni prišlo do sporazuma. Podjetje je bilo sicer pripravljeno nekaterim, poimensko navedenim delavcem povišati mezde, toda delavski zaupniki so to »privilegiranost« odločno odklonili in to upravičeno, ker so se življenjske potrebe podražile za vse delavstvo, ne pa samo za nekatere. Potem se je vršilo še eno pogajanje, ki ga je sklicalo sresko načelstvo, ki pa je ravno tako poteklo brezuspešno. Dne 27. julija je po sporazumu med organizacijo SDSZJ in podjetjem zopet prišlo do pogajanj, pri katerih je bil v vseh spornih vprašanih dosežen sporazum. Sestavila se je nova mezdna tarifa in se vnesle v zapisnik nekatere važne določbe, ki so sestavni del kolektivne pogodbe. Delavstvo so zastopali delavski zaupniki ter tajnik SDSZJ s. Jakomin. Dosegle so se sledeče meзде: (Številke v oklepajih so meзде po stari kolektivni pogodbi.)

Minimalne urne meзде za pomožne delavce. Urna mezda po polletni zaposlitvi din 3 (prej din 2,75); povišek din —,25 ali 9,1 odst.

Minimalne urne meзде v gumijevi stroki. Kvalificirane delavke po polletni zaposlitvi: I. kategorija din 3,75, II. kategorija din 3,65, III. kategorija din 3,40, IV. kategorija din 3,30. (Prej po dveletni zaposlitvi din 3.—, brez ozira na kategorije.) Povišek v odstotkih: I. kat. 25 odst., II. kat. 21 odst., III. kat. 13,3 odst., IV. kat. 10 odst. Delo v akordu s 15 odst. pribitkom na gornje urne meзде. Meзде po kategorijah so se določile vsled tega, ker so nekatere dela dosti težja in odgovornejša, kar izključuje potem vsako protekcijo.

Minimalna urna mezda za mladoletne pomožne delavce. Do pol leta zaposlitve din 2,75 (2,50), povišek 10 odst. Po polletni zaposlitvi din 3,25 (3.—), povišek 8 odst.

Minimalna urna mezda za pomožne delavce. Do pol leta zaposlitve din 4 (4). Po polletni zaposlitvi din 4,50 (4,50). Po dveletni zaposlitvi din 5.—, povišek 11,1 odst. Doslej je bila za pomožne delavce največja mezda din 4,50 na uro. Poleg tega imajo delavci zaposleni na dvorišču prednost za zaposlitev v gumijevi stroki.

Minimalne urne meзде delavcev izučenih v gumijevi stroki. Po polletni zaposlitvi: I. kat. din 7,50, II. kat. din 6.—, III. kat. din 5,75, IV. kat. din 5,50. Delo v akordu 15 odst. prebitek na določeno urno mezdo. (Preje so prejeli še po dveletni zaposlitvi mezdo din 5,50 do din 6,50; poleg tega pa ni bilo točno določeno, kdo mora dobiti več kakor din 5,50 na uro.)

Mladoletni delavci pod 18. leti izučeni v gumijevi stroki, prejemajo 20 odst. manj od gor-

nje mezde, to je: I. kat. din 6.—, II. kat. din 4,80, III. kat. din 4,60, IV. kat. din 4,40. — V akordu več 15 odst. na navedene urne meзде.

Urna mezda profesionistov. Do pol leta zaposlitve din 4,50. Po polletni zaposlitvi din 4,75. Po dveletni zaposlitvi pa so profesionisti razdeljeni v kategorije in sicer: I. kat. din 6,75, II. kat. din 7,25, III. kat. din 6.—, IV. kat. din 5,50. (Prej se je plačevalo profesioniste do dveh let zaposlitve po din 4,50 na uro; po dveh letih zaposlitve pa so prejeli po din 5,50 do največ din 6.— na uro.)

V slučaju, da se ena ali druga vrsta dela, ali novo nastalo delo, še ni uvrstilo v kategorije, se o tem sporazumejo obratni zaupniki in vodstvo podjetja, v katero kategorijo se delo uvrsti.

Nadalje se smatira za velik uspeh organizacije, da se je doseglo

3 dni plačanega dopusta na leto

za vse delavstvo, ki je nad dve leti zaposleno v podjetju. Zastopniki delavstva so izrazili željo, naj se onim delavcem, ki so nad 10 let zaposleni v podjetju, nudi vsaj en teden dopusta. Ravnateljstvo podjetja temu ni ugodilo, češ, da mora to predložiti v rešitev upravnemu svetu.

Nadaljnja važna pridobitev je, da se je s pogodbo izboljšalo določilo obrtnega zakona § 239 točka 9, ki pravi: da sme delodajalec odpustiti delavca brez odpovedi, če je več kakor 4 tedne bolan. Zlasti pa podjetje povdarja, da v teh slučajih ne bo odpustilo onih, ki so v podjetju nad dve leti zaposleni.

V bodoče se bo praznoval tudi 1. maj, ki prej v pogodbi še ni bil uveljavljen.

Prav tako je važna določba dodatka h kolektivni pogodbi, ki pravi: da ostanejo tudi nadalje v veljavi vse do sedaj izvajane in ne zapisane pravice delavcev, kakor četrtna ura plačane pavze za malice, 5 minut za umivanje itd.

Ostale določbe kolektivne pogodbe z dne 23. marca 1935, ki s tem dodatkom h kolektivni pogodbi niso bile spremenjene, ostanejo še nadalje v veljavi.

Naglasiti je treba predvsem one določbe kolektivne pogodbe, ki predvidevajo, da mora delavec v akordu pri srednje kvalificiranem delu zaslužiti 15 odst. več, kakor znaša njegova minimalna (urna) mezda. V vsakem primeru pa je delavcu zgoraj navedena minimalna urna mezda zamahčena, to je, če delavec pri akordu zasluži pod minimalno mezdo, mu podjetje razliko doplača.

Uspeh, ki ga je doseglo kemično delavstvo tov. »Semperit« potom svoje organizacije SDSZJ, je vsekakor razveseljujoč. Zlasti razveseljuje še vsled tega, ker je bil dosežen v času, ko strokovni pokret preživlja takozvano krizo, katere je nastala radi duševne depresije delavstva, ki je plod popolne brezbrzičnosti do vsake izobrazbe, deloma radi vladajoče reakcije, ki zatira vsako setev po trdi in pusti ledini... Ta uspeh naj bo

v vzpodbudo tekstilnemu delavstvu, ki že dve leti ne kaže znakov življenja. Dve leti je že vsaka setev zastoj, kako daleč je še žetev, ki je za vse delovno ljudstvo življenjskega pomena.

Odpust trgovskega pomočnika

ali: Kako se drago kupuje na obroke.

Poročali smo že o zanimivem slučaju, ko je mariborski trgovec odpustil svojega trgovskega pomočnika iz službe brez odpovedi in radi tega, ker je pomočnik prodal nekemu revežu na obroke novo blago, čeprav bi smel baže obročnemu kupcu prodati le staro blago. Pomočnik je trgovca tožil na plačilo odpovedne dobe, a je okrajno sodišče tožbo zavrnilo, češ, da je pomočnik svojo službo radi tega vršil malomarno in bil radi tega upravičeno odpuščjen.

Vsled priziva pomočnika na okrajno sodišče pa je slednje kot prizivno sodišče tožbi ugodilo in trgovca obsodilo, da mora plačati pomočniku zaslužek za vso odpovedno dobo, ker pomočnik z gornjim dejanjem svoje službe ni ponovno malomarno vršil.

Prizivno sodišče pravi v sodbi:

»V pošteved pride § 239 t. 3 obrtnega zakona: Službodavec sme odpustiti uslužbenca, če se po izrečnem opominu ne pokori službodavčevim odredbam, ki so upravičene po potrebi službe. Iz smisla zakona izhaja, da mora biti vsaj pri malomarnem vršenju službe več pri-

merov nepokoravanja službodavčevim odredbam. Pred vsakim odpustom pa mora službodavec službojemalca izrecno opozoriti na odpust. Toženi pa niti ni navajal, da je tožnika sploh kedaj izrecno opozoril, da ga bo odpustil iz službe, ako se ne bo pokoraval njegovim odredbam. Dognano pa je, da je tožnik le enkrat prodal novo blago mesto starega. Potemtakem le edinstveni primer malomarnega vršenja službe toženca nikakor ne opravičuje k takojšnjemu odpustu iz službe. Delavski stan §a 239 t. 3 o. z. ni dokazan in zato tudi takojšen odpust ni osnovan.«

»Vse človeštvo je ena sama družina, en sam rod.« je dejal ne dni papež, kakor poroča »Slovenec«, v odgovor na najnovejše italijanske fašistične rasne postulate. Ker je stališče papeža tako jasno označeno, bodo morali tudi pri »Slovincu« opustiti psovaje židov, ki jim je prišlo že v navado.

Širite naš list!

MALI OGLASI

Naši citatelji kupujejo najcenejše pri naših tiskarstvih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

POPRAVILA, EMAJLIJANJE, POKROMANJE, POKLIKANJE
B. DIVJAK
KLJUČAVNIČARSKA MARIBOR

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,
šivalne stroje, otroške vozičke popravlja dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINČIČ, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324

Za honorarji izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.